

Skolväsendets ansvar vid kris och höjd beredskap

I Sverige gäller totalförsvarsplikt vilket innebär att alla som bor här och är mellan 16 och 70 år kan kallas in för att hjälpa till på olika sätt vid krigsfara och krig. Skolpersonal omfattas i regel av den del som kallas allmän tjänsteplikt. Det innebär att man

- 1) fortsätter på sitt vanliga jobb,
- 2) tjänstgör enligt särskilt avtal som man kan ha genom medlemskap i en frivillig försvarsorganisation, eller
- 3) får i uppgift av Arbetsförmedlingen att utföra arbete som är särskilt viktigt för totalförsvaret.

Förskola och skola är samhällsviktiga verksamheter

I förordningen (2022:524) om statliga myndigheters beredskap definieras samhällsviktig verksamhet som sådan verksamhet, tjänst eller infrastruktur som upprätthåller eller säkerställer samhällsfunktioner som är nödvändiga för samhällets grundläggande behov, värden eller säkerhet.

Vid kris och höjd beredskap bidrar förskola och skola till att upprätthålla nödvändiga samhällsfunktioner. Exempel på sådana funktioner är utbildning för barn och unga, tillsyn av barn till vårdnadshavare som arbetar i annan samhällsviktig verksamhet samt utbildning som säkerställer personalbehovet i samhällsviktig verksamhet.

Källa: 6 § förordning (2022:524) om statliga myndigheters beredskap.

[Identifiering av samhällsviktig verksamhet: lista med viktiga samhällsfunktioner, Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps webbplats](#)

Förskolors och skolors ansvar vid höjd beredskap

Utgångspunkten är att de ordinarie reglerna i skolans författningar fortsätter att gälla även vid höjd beredskap, så länge riksdag eller regering inte beslutar något annat. En annan utgångspunkt är den så kallade ansvarsprincipen, som innebär att den som ansvarar för en viss verksamhet under normala förhållanden ansvarar för den även i en krissituation eller vid höjd beredskap. Det innebär exempelvis att hemkommunen behåller sitt ansvar för att tillhandahålla utbildning i förskola och skola.

Vid höjd beredskap kan regeringen besluta att vissa bestämmelser i *förordningen (1991:1195) om skolväsendet under krig och vid krigsfara m.m.* ska tillämpas. Då gäller de bestämmelserna i stället för motsvarande ordinarie regler i skolans författningar.

1 § förordning (1991:1195) om skolväsendet under krig och vid krigsfara m.m. innehåller inte några bestämmelser om fristående huvudmäns ansvar vid höjd beredskap. (Detta kommer förmodligen ändras sommaren -24. Cedergrenska's inställning är att vi tar samma samhällsansvar som kommunala verksamheter.)

[Förordning \(1991:1195\) om skolväsendet under krig och vid krigsfara m.m.](#)

[Förordning \(2015:1053\) om totalförsvar och höjd beredskap](#)

Förskola och fritidshem

Utbildningen i kommunens förskola och fritidshem ska fortsätta att bedrivas i den utsträckning som förhållandena medger det.

Förskoleklass, grundskola och anpassad grundskola

Kommunen ska se till att alla skolpliktiga barn som vistas i kommunen får utbildning i kommunens förskoleklass eller grundskola.

Gymnasieskola, anpassad gymnasieskola och komvux

Reguljär utbildning inom vårdområden i gymnasieskola och komvux på gymnasial nivå ska så långt möjligt, och med beaktande av växlande behov av specialiseringar, fortsätta att bedrivas. Huvudmannen ska också tillgodose behov av avkortad utbildning, bland annat för vårdutbildade som en längre tid inte varit verksamma inom sitt yrke.

Om förordningen om skolväsendet under krig och vid krigsfara m.m. har aktiverats gäller särskilda bestämmelser om hur prioriteringar av vissa resurser ska göras. Om personal, lokaler och utrustning för en kommuns gymnasieskola eller komvux behövs för förskoleklassens eller grundskolans verksamhet, ska kommunen helt eller delvis lägga ned gymnasieskolan eller utbildningen inom komvux och i stället använda resurserna för förskoleklassen och grundskolan.

Elever inom gymnasieskolan kan komma att krigsplaceras.

Enheternas ansvar

Rektor behöver ta reda på vilka medarbetare som är krigsplacerade utanför den egna organisationen. Det görs exempelvis genom ett Forms-formulär.

För enheter som verkar inom samma kommun är det viktigt att ha en gemensam kontakt med den berörda kommunen. Det behövs även kontaktuppgifter till ansvarig för hög beredskap inom kommunen.

Varje enhet bör säkerställa att det finns en skriftlig beredskapsplan som uppdateras fortlöpande.

Checklista för enheterna gällande beredskap för:

- Oro och stress hos barn, elever, personal och vårdnadshavare
- Cyberattacker vilket medför att internet och telefoni slås ut t ex gällande krisplaner, närvarolistor, betygskatalog, kontaktuppgifter, scheman, bedömningsdokument (ett tips kan vara att ha en version av t ex kontaktuppgifter hemma)
- Elavbrott med avstängt vatten och värme som följd
- Uteblivna matleveranser
- Påverkanskampanjer och desinformation
- Tillgång till skyddsrum

Underlag:

[Krisberedskap i ett förändrat omvärldsläge](#)

Viktig information och tips att ta del av

[Skolväsendets ansvar vid kris och höjd beredskap](#)

[Säkerhet och krisberedskap i skola och förskola](#)